

Elbert van Aalst, stagiair bij de IKC-sectie Bestuiving deed onderzoek,

Bijenhouderij 1994 in beeld

Samenvatting door Marleen Boerjan

Elbert van Aalst, stagiair bij de IKC-sectie Bestuiving onderzocht de Nederlandse bijenhouderij in 1994. In totaal zijn 1.000 enquêteformulieren naar Nederlandse imkers verzonden, hiervan is ruim 60% ingevuld geretourneerd. In deze samenvatting van de enquête ligt de nadruk op die aspecten die met het bijenhouden zelf te maken hebben. Daarna trekt Marleen Boerjan voor eigen rekening enige conclusies.

344

Imkers en vrijetijdsbesteding

Het merendeel (75%) van de imkers heeft een beginnerscursus gevolgd en houdt bijen als vrijetijdsbesteding. In Nederland wordt geïmkerd met drie bijenrassen: de Carnica (24%), de Buckfast (15%) het inlandse ras (75%) en andere rassen (5.7%). Uit de enquête wordt niet duidelijk wat er onder andere bijenrassen wordt verstaan. Ook is niet duidelijk wat nu precies bedoeld wordt met het 'inlandse ras'. Ik neem aan dat hiermee bedoeld wordt *Apis mellifica mellifica*, de *Apis mellifica ligustica* (Italiaanse bij) en alle mogelijke kruisingen daarvan. Het hoge percentage imkers dat met Buckfastbijen werkt is opvallend, omdat deze bij pas sinds de laatste 10-15 jaar volop is geïntroduceerd.

Kasten en de oudere imker

Interessant is de vraag naar het gebruikte kasttype: 62% van de imkers gebruikt de Spaarkast en 43% werkt in Simplexkasten. Verder is er een klein percentage dat de Dadant-Blattkast gebruikt en blijkbaar imkert slechts 16% met zesramers. Dit is op z'n minst curieus, zeker gezien het feit dat de meeste imkers een beginnerscursus gevolgd hebben en ik ervan uit ga dat tijdens de beginnerscursus de Aalstermethode wordt uitgelegd waarin de kunstzwerm in zesramers centraal staat. Overigens wordt de Simplexkast bij voorkeur door de oudere imkers (>70 jaar) gebruikt. Waarschijnlijk hangt dit samen met het gewicht van de Simplexringen en afzonderlijke broedbakken. Ten aanzien van het reizen met de bijen het volgende: 59% van de imkers reist niet en toch wordt er door deze imkers vaak van meerdere drachten honing geslingerd. Hetgeen er op duidt dat het met de verscheidenheid van de bijenweide rondom de bijenstanden wel meevalt.

In tabel 1 is de gemiddelde honingopbrengst per dracht in 1994 samengevat. De zeeaster springt er uit met 25 kg/per dracht uit. Of de imker die naar de zeeaster reist heeft sterke volken óf het weer zat mee tijdens de dracht.

Bijenras en haaldrift

Door imkers die met een specifiek bijenras imkeren wordt het betreffende ras vaak geroemd om z'n haaldrift. Uit de cijfers van de enquête blijkt dit niet (tabel 2 en 3). Elbert van Aalst concludeert dan ook terecht: 'Het bijenras heeft maar een geringe invloed op de honingopbrengst. Waarschijnlijk wegen factoren als volksterkte en drachtomstandigheden veel zwaarder voor het verkrijgen van een goede honingopbrengst'.

Zwermverhindering

Nog 13% van de imkers laat de bijen natuurlijk zwermen, terwijl de rest een of andere vorm van zwermverhindering toepast. Vijfenzestig procent van de imkers maakt nog vegers, waarbij soms geselecteerd wordt op zachtaardigheid en honingopbrengst. In tabel 4 is opgenomen de schade die de onder-vraagde imkers hebben ondervonden in 1994 van bijenziekten en parasieten.

Tabel 1 Gemiddelde honingopbrengst per dracht in 1994

Drachten	Aantal imkers	Gem. honingopbrengst per bijenvolk
Wilg	34	8,06 kg
Fruit	117	8,25 kg
Koolzaad	56	11,12 kg
Distel	24	12,00 kg
Linde	162	11,14 kg
Wilgeroosje	11	15,27 kg
Luzerne	9	12,67 kg
Vuilboom	14	6,46 kg
Braam	21	8,71 kg
Phacelia	46	17,62 kg
Teunisbloem	19	19,89 kg
Heide	84	9,11 kg
Zeeaster	2	25,00 kg
Andere (gemengd)	184	16,24 kg

Tabel 2

Drachten	Aantal imkers	Gem. honing-opbrengst per bijenvolk
Carnica	30	9,05 kg
Buckfast	22	8,14 kg
Inlandse bij	89	8,34 kg
Andere bij	7	7,50 kg

Tabel 6 Gebruikte ontsmettingsmiddelen bij kasten

	1983	1994
Isazijn	7%	24,7 %
Heet sodawater	16%	18,8 %
Brander	13%	37,8 %
Diversen	3%	3,4 %

Tabel 3 Bijenras t.o.v. gem. honingopb.

Drachten	Aantal imkers	Gem. honing-opbrengst per bijenvolk
Carnica	36	10,22 kg
Buckfast	30	13,83 kg
Inlandse	127	10,73 kg
Andere	11	10,00 kg

Tabel 5 Manier van varroamijtbestrijding

	in %
Apistan	73,6
Apitol	10,8
Andere chemisch middel	6,1
Arrestraammethode	0,7
Vangraatmethode	2,9
Andere manier	12,6

345

Tabel 4 Ziekten waaraan in 1994 schade is geleden

Ziekte	Aantal imkers	% imkers	Aantal volken
Varroamijt	97	15,9	302
Nosema	42	6,9	159
Amoebe	2	< 1,0	14
Kalkbroed	22	3,6	41
Virussen	2	< 1,0	3
Roer	4	< 1,0	6
Andere	15	2,5	102

Tabel 7 Grootste belemmeringen in de bijenhouderij

	in %
Ziekten	49,4
Overlast dorp/stad	18,6
Bevuilen van kassen	0,5
Spuitschade	9,5
Honingafzet	11,9
Andere	38,2
Geen	30,5

De meeste imkers (74%) bestrijden de varroamijt met Apistan, de andere ziekten worden weinig bestreden. De resterende groep imkers (26%) bestrijdt de varroamijt op een andere manier. Een biotechnische methode is hierbij in de minderheid (tabel 5). Toch is het opvallend dat de jaarlijkse ontsmetting van de kasten en het materiaal de laatste tien jaar duidelijk is toegenomen (tabel 6). Het wordt uit de enquête niet duidelijk of dit een resultaat is van de toegenomen discussies over bijenziekten en hun preventies.

Als laatste nog een tabel(7) die laat zien welke de grootste belemmeringen voor de bijenhouderij vormen.

In de enquête is aan de imkers gevraagd watvolgens hen de twee grootste belemmeringen in de bijenhouderij zijn. Hieruit blijkt dat ziekten een groot

probleem vormen. Ik zou hieruit concluderen dat er lang niet genoeg voorlichting gegeven wordt met betrekking tot de bijenziekten en de selectie van resistente bijenvolken.